

Til

Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM)

Fra

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA)

Evaluering af DCUM: resume

Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM) fejrede i april 2012 10-års jubilæum. DCUM og dets bestyrelse ønskede i den forbindelse at få gennemført en evaluering af centrets virke. Dette notat redegør kort for evalueringens baggrund, formål, målgruppe, udvalgte materialer og hovedresultater.

For en fyldestgørende beskrivelse af evalueringens design og metode henvises til projektbeskrivelsen og metodeappendikset, mens PowerPoint-præsentationen af evalueringen for DCUM's bestyrelse den 26. marts 2012 indeholder de samlede resultater af evalueringens spørgeskemaundersøgelse.

Baggrund

DCUM blev etableret i april 2002 i medfør af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø. Loven dækker som hovedregel alle uddannelsesområder og omfatter fysisk, psykisk og æstetisk undervisningsmiljø. Opdraget til DCUM var dels at medvirke til at udvikle undervisningsmiljøet gennem vejledning, rådgivning og indsamling og spredning af viden, dels at være forum for dialog. I juli 2006 fik DCUM udvidet sit opdrag og har i dag ansvar for tilsvarende forhold for så vidt angår børnemiljø i dagtilbud.

Evalueringens formål og fokus

Formålet med evalueringen er at bidrage med viden, der kan støtte DCUM i arbejdet med at udvikle sine værktøjer og materialer og sin rådgivning og strategi med henblik på at kunne markere sig som den førende aktør på undervisningsmiljø- og børnemiljøområdet.

Evalueringen har set på følgende tre forhold med relevans for centrets virke:

- 1 Kendskabet til og brugen af DCUM
- 2 DCUM's rådgivningsydelser – via både telefon, e-mail, nyhedsbrev og informationer på hjemmesiden
- 3 En række udvalgte materialer fra DCUM

Evalueringens målgruppe

DCUM henvender sig til en meget bred målgruppe, som i realiteten inkluderer både elever, studerende, pædagoger, lærere/undervisere, institutions- og skoleledere, forvaltningspersonale og politikere. EVA har i samråd med DCUM afgrænset målgruppen for evalueringen til pædagogiske konsulenter i kommunerne samt institutions- og skoleledere inden for dagtilbuds- og uddannelsesområdet (grundskole, ungdomsuddannelse, voksenuddannelse og

videregående uddannelse). Afgrænsningen har været en forudsætning for at gennemføre evalueringen, idet valget af ledelsesniveauet er begrundet i, at lederne er den indgang til de respektive miljøer, som må forventes at have et overordnet kendskab til den enkelte institutions organisation og virke. DCUM's vifte af materialer og ydelser anvendes ofte af de primære praktikere som fx pædagoger, lærere, afdelingsledere osv. Afgrænsningen til ledelsesniveauet bevirker således, at evalueringen ikke giver et fyldestgørende billede af kendskabet til og brugen af DCUM's materialer og ydelser.

De udvalgte materialer

EVA valgte i samråd med DCUM at bede institutions- og skolelederne inden for de respektive områder om at forholde sig til og vurdere følgende materialer, jf. tabel 1:

Tabel 1
De udvalgte materialer

Område	Materiale
Forvaltninger	"Børnemiljøtermometeret"
	<i>Arbejdet med børnemiljø i dagtilbud – om krav og muligheder</i>
	"Børneinterview"
Dagtilbud	"Relationsskema"
	"Børnemiljøtermometeret"
	<i>Arbejdet med børnemiljø i dagtilbud – om krav og muligheder</i>
Grundskoler	"Børneinterview"
	"Relationsskema"
	"Termometeret"
	"UMV Sådan!"
	<i>Er du med mod mobning? 42 veje til bedre trivsel</i>
	www.sammenmodmobning.dk
Ungdomsuddannelser	"En dag om undervisningsmiljø"
	Temakort til dialog om undervisningsmiljø i indskolingen
	"Termometeret"
Voksenuddannelser og videregående uddannelser	"UMV Sådan!"
	<i>19 veje til bedre trivsel på ungdomsuddannelser</i>
	"En dag om undervisningsmiljø"
Voksenuddannelser og videregående uddannelser	"Termometeret"
	"UMV Sådan!"

Kilde: Projektbeskrivelse, Evaluering af Dansk Center for Undervisningsmiljø.

Hovedresultater

Kendskab til og brug af DCUM

Samlet set er det 85 % af lederne i målgruppen, der kender DCUM. De resterende har svaret, at de aldrig har hørt om DCUM. Evalueringen viser dog, at DCUM ikke er lige kendt og brugt af alle ledere inden for DCUM's store målgruppe. De pædagogiske konsulenter og grundskolelederne er dem, der i størst omfang kender DCUM (93 %). Herefter følger ungdomsuddannelsesledere (86 %) og dagtilbudsledere (81 %), mens 65 % af lederne af voksenuddannelser og videregående uddannelser kender DCUM.

Samlet set svarer 39 % af lederne i målgruppen, at de kender DCUM af navn, men at de ikke bruger det selv. Evalueringen viser altså, at selvom et flertal kender DCUM, er det ikke alle ledere, der bruger DCUM. Dette er især udtalt på ungdomsuddannelsesområdet. 86 % af ungdomsuddannelseslederne kender således DCUM, men kun 20 % af dem bruger DCUM. Der er altså en gruppe på 66 % af ungdomsuddannelseslederne, som svarer, at de kender DCUM af navn, men ikke bruger det selv. Blandt de pædagogiske konsulenter er andelen 23 %, blandt dagtilbudslederne 42 %, blandt grundskolelederne 30 % og blandt lederne af voksenuddannelser og videregående uddannelser 48 %. Evalueringens data giver en mulig forklaring, når det gælder ungdomsuddannelsesområdet, men ikke de andre områder. For ungdomsuddannelsesområdet ligger forklaringen ifølge lederne i, at de bruger andre (fx private) aktører til at gennemføre deres elevtilfredshedsmålinger og undervisningsmiljøvurderinger.

For mange pædagogiske konsulenter og grundskoleledere er DCUM det foretrukne sted at søge information om udviklingen af børnemiljø eller undervisningsmiljø. Det gælder således 74 % af de pædagogiske konsulenter og 78 % af grundskolelederne. Herefter følger dagtilbudslederne, hvoraf 62 % svarer, at DCUM er deres foretrukne sted at søge information om udviklingen af børnemiljø, mens det gælder for 36 % af ungdomsuddannelseslederne og 35 % af lederne af voksenuddannelser og videregående uddannelser.

Evalueringen viser, at DCUM samlet set er blandt de fem højest rangerede steder, hvor målgruppen samlet set henter inspiration til arbejdet med børnemiljø eller undervisningsmiljø. Det generelle billede er, at lederne primært henter inspiration hos ressourcepersoner på deres arbejdsplads (57 %), i fagblade/magasiner (47 %), hos børnene/eleverne/de studerende (45 %), hos andre ledere (43 %) og hos DCUM (41 %).

Det generelle billede dækker over en række forskelle mellem de respektive institutions- og uddannelsesområder. DCUM er en større inspirationskilde for de pædagogiske konsulenter og grundskolelederne end for resten af målgruppen. Herudover viser evalueringen, at ungdomsuddannelsesledere og ledere af voksenuddannelser og videregående uddannelser i højere grad end dagtilbudsledere og grundskoleledere henter inspiration hos deres respektive ministerier. Hvor hhv. 56 % og 44 % af ungdomsuddannelseslederne og lederne af voksenuddannelser og videregående uddannelser henter inspiration hos Uddannelsesministeriet, henter hhv. 14 % og 31 % af dagtilbudslederne og grundskolelederne inspiration hos Ministeriet for Børn og Undervisning. De henter også i højere grad, ligesom de pædagogiske konsulenter, inspiration på konferencer. Her gælder det, at hhv. 48 % og 49 % af ungdomsuddannelseslederne og lederne af voksenuddannelser og videregående uddannelser henter inspiration på konferencer, mens det gælder hhv. 27 % og 37 % af dagtilbudslederne og grundskolelederne. Resultaterne viser, at dagtilbudslederne primært henter inspiration i fagblade/magasiner (56 %), hvoraf BUPL's fagblad *Børn og Unge* især nævnes. Evalueringen tegner dermed et billede af, at de pædagogiske konsulenter og grundskolelederne især henter inspiration hos DCUM, ungdomsuddannelseslederne og lederne af voksenuddannelser og videregående uddannelser henter inspiration hos deres ministerium, mens dagtilbudslederne henter inspiration hos deres fagforening BUPL.

DCUM's rådgivningsydelse

DCUM's rådgivningsydelse dækker over hjemmesiden www.dcum.dk, nyhedsbrevet DCUM Nyt og rådgivning via telefon og e-mail.

Hjemmesiden er den af rådgivningsydelse, som er mest kendt blandt lederne. I alt svarer 72 % af lederne, at de kender hjemmesiden, mens 22 % kender nyhedsbrevet, og 3 % kender muligheden for rådgivning via telefon og e-mail. DCUM's egen opgørelse over personaleressourcer viser, at DCUM bruger, hvad der svarer til ca. én fuldtidsansat til rådgivning via telefon og e-mail, svarende til ca. 12,5 % af centrets samlede personaleressourcer. Rådgivningen via telefon og e-mail optager således en del af medarbejdernes tid.

Både hjemmesiden og nyhedsbrevet er mest kendt blandt de pædagogiske konsulenter (hhv. 82 % og 47 %). I den modsatte ende af spektret ligger dagtilbudslederne. Her er andelen, der kender hjemmesiden og nyhedsbrevet, hhv. 58 % og 10 %. De ledere, der bruger hjemmesiden og nyhedsbrevet, bruger dem især til at hente inspiration og praksiseksemplere (hhv. 75 % og 61 %) og til at få opdateret viden om lovgivning (hhv. 48 % og 54 %). Hertil kommer, at hjemmesiden også bruges til at downloade materialer/værktøjer (47 %) og til at finde vejledninger til brug af værktøjerne (29 %). Endelig bruger hver fjerde af lederne (23 %) nyhedsbrevet som indgang til hjemmesiden ved at bruge de link, der er indsat i nyhedsbrevet.

Et flertal af brugerne blandt lederne (92-96 %) er enige eller overvejende enige i, at hjemmesiden og nyhedsbrevet behandler relevante emner, at de indeholder viden af høj faglig kvalitet, og at informationerne er formidlet i et letforståeligt sprog. Herudover er 86 % af hjemmesidens brugere blandt lederne enige eller overvejende enige i, at de har let ved at finde det, de søger, på hjemmesiden, mens 82 % af nyhedsbrevets brugere blandt lederne er enige eller overvejende enige i, at nyhedsbrevet indfanger dem og deres arbejdsplads som målgruppe. I alt hhv. 90 % og 88 % af brugerne blandt lederne er enige eller overvejende enige i, at de samlet set er tilfredse med hjemmesiden og nyhedsbrevet.

Side
4/6

Brug af og kendskab til de udvalgte materialer

Grundlæggende gentager tendensen sig fra det generelle kendskab. DCUM's arbejde er mest kendt blandt de pædagogiske konsulenter og grundskolelederne. Ungdomsuddannelseslederne og lederne af voksenuddannelser og videregående uddannelser er således dem, som oftest svarer, at de slet ikke kender nogen af materialerne (hhv. 18 % og 22 %).

Evalueringen viser, at materialerne om børnemiljøet er mere kendt blandt de pædagogiske konsulenter end blandt dagtilbudslederne. Det gælder såvel "Børnemiljøtermometeret" (67 % mod 36 %) som publikationen *Arbejdet med børnemiljø i dagtilbud – om krav og muligheder* (58 % mod 33 %) og værktøjerne "Børneinterview" (54 % mod 32 %) og "Relationskema" (53 % mod 21 %).

Blandt grundskolelederne kender flest til "Termometeret" (62 %), hjemmesiden www.sammenmodmobning.dk (27 %) og publikationen *Er du med mod mobning? 42 veje til bedre trivsel* (23 %). Færrest kender temakortene til dialog om undervisningsmiljø i indskolingen (2 %) og undervisningsmaterialet "En dag om undervisningsmiljø" (3 %). Blandt

ungdomsuddannelseslederne kender 2 % undervisningsmaterialet "En dag om undervisningsmiljø". EVA har derfor ikke udarbejdet yderligere analyser af de to materialer.

Færre ledere på ungdomsuddannelserne og på voksenuddannelserne og de videregående uddannelser end på grundskolerne kender "Termometeret". Således kender 28 % af ungdomsuddannelseslederne og 21 % af lederne på voksenuddannelserne og de videregående uddannelser "Termometeret". Værktøjet "UMV Sådan!" er mere ligeligt kendt blandt lederne i målgruppen. 12 % af grundskolelederne, 7 % af ungdomsuddannelseslederne og 12 % af lederne af voksenuddannelserne og de videregående uddannelser kender således værktøjet "UMV Sådan!". Endelig kender 13 % af ungdomsuddannelseslederne publikationen *19 veje til bedre trivsel på ungdomsuddannelser*.

Brugerne blandt lederne er grundlæggende meget tilfredse med materialerne. Mellem 82 % og 95 % af brugerne blandt lederne er således enige eller overvejende enige i, at de samlet set er tilfredse med de respektive materialer. Mest positive er brugerne blandt lederne over for publikationerne *Arbejdet med børnemiljø i dagtilbud – om krav og muligheder*, *Er du med mod mobning? 42 veje til bedre trivsel* og *19 veje til bedre trivsel på ungdomsuddannelser* og af værktøjet "Børneinterview". De værktøjer, som brugerne blandt lederne er lidt mindre tilfredse med, selvom vurderingerne stadig ligger i den positive ende af skalaen, er "UMV Sådan!" og "Termometeret" samt hjemmesiden www.sammenmodmobning.dk. Disse tre materialer er samtidig dem, som flest har haft svært ved at vurdere, når det gælder den samlede tilfredshed. Flere brugere blandt lederne (mellem 11 % og 15 %) har således svaret "Ved ikke" på spørgsmålet om deres samlede tilfredshed med disse tre materialer. Det ændrer dog ikke på, at brugerne af disse tre materialer i lighed med de øvrige brugere grundlæggende er meget tilfredse med materialerne.

Side
5/6

Det er meget forskelligt, om brugerne blandt lederne har kunnet vurdere, om brug af materialerne har ført til konkrete forbedringer af enten børnemiljøet eller undervisningsmiljøet. Mellem 15 % og 42 % af brugerne blandt lederne svarer således "Ved ikke" på det spørgsmål. Brugere af værktøjerne "Børneinterview" og "Relationsskema" synes at være de mest positive. Herefter følger brugerne af værktøjerne "Børnemiljøtermometeret" og "Termometeret" samt brugerne af publikationen *Er du med mod mobning? 42 veje til bedre trivsel*. Mellem 70 % og 81 % af de ledere, der bruger disse materialer, er enige eller overvejende enige i, at brugen af dem har ført til konkrete forbedringer af enten børnemiljøet eller undervisningsmiljøet.

Fælles for alle de undersøgte materialer er, at brugerne blandt lederne giver en positiv vurdering af deres sproglige formidling. I alt er mellem 88 % og 98 % af dem enige eller overvejende enige i, at de respektive materialer er formidlet i et letforståeligt sprog. Generelt får materialerne om børnemiljøområdet de allermest positive vurderinger, mens hjemmesiden www.sammenmodmobning.dk er den, der ligger lavest på 88 %. Fælles for materialerne er også, at de ligesom hjemmesiden og nyhedsbrevet især bruges til at hente inspiration/praksis eksempler. Materialerne bruges også i varierende grad som afsæt for dialog med både kommunale konsulenter, andre ledere, medarbejdere, forældre og børn/elever/studerende. Endelig bliver "Termometeret" ofte brugt i forbindelse med udarbejdelse af en undervisningsmiljøvurdering.

Efterspørgsel efter viden om undervisningsmiljø

Evalueringen viser, at lederne grundlæggende efterspørger viden om, hvordan de kan udvikle børnemiljøet eller undervisningsmiljøet. De pædagogiske konsulenter og dagtilbudslederne efterspørger især viden om det æstetiske børnemiljø, herunder om akustik, stemning og spændende og inspirerende (ude)arealer, mens efterspørgslen blandt ungdomsuddannelsesledere og ledere af voksenuddannelser og videregående uddannelser i højere grad vedrører det psykiske undervisningsmiljø, herunder fællesskab, kammeratskab, trivsel, tryghed, tillid, motivation, variation og udfordringer. Grundskolelederne synes i lige høj grad at efterspørge viden om det æstetiske og det psykiske undervisningsmiljø. Generelt efterspørger færrest ledere yderligere viden om det fysiske børnemiljø eller undervisningsmiljø, herunder om sundhed, ergonomi, indeklima og sikkerhed.

Konklusion

Evalueringen viser, at hovedparten (85 %) af lederne i DCUM's målgruppe kender DCUM. Mest kendt og brugt er DCUM blandt de pædagogiske konsulenter og grundskolelederne. Forskellen på, hvor meget lederne bruger DCUM, hænger sammen med dels graden af deres kendskab til DCUM, dels tilstedeværelsen af andre aktører på området, som de i højere eller mindre grad bruger i arbejdet med børnemiljø eller undervisningsmiljø. Det gælder både private aktører, fagforeninger og ministerier. Forskellen i kendskab afspejler de prioriteringer, DCUM har valgt indtil nu.

DCUM's hjemmeside er den af de undersøgte ydelser og materialer, som flest ledere kender. Hjemmesiden anses derfor som en vigtig indgang for lederne til DCUM's arbejde. De mest kendte materialer er værktøjerne "Termometeret" og "Børnemiljøtermometeret". Det er også især brug af værktøjer, herunder også "Børneinterview" og "Relationskema", som lederne vurderer, har ført til konkrete forbedringer af arbejdet med børnemiljø eller undervisningsmiljø på deres arbejdsplads. Et stort flertal (mellem 82 % og 95 %) af brugerne blandt lederne er enige i, at de samlet set er meget tilfredse med hvert af de respektive materialer fra DCUM.

Fremadrettet efterspørger de pædagogiske konsulenter og lederne fortsat viden om børnemiljø og undervisningsmiljø. Det gælder hovedsageligt inden for det æstetiske og psykiske børnemiljø og undervisningsmiljø, mens færrest ledere efterspørger yderligere viden om det fysiske børnemiljø eller undervisningsmiljø.

EVA vil afslutningsvis understrege, at evalueringen ikke giver et dækkende billede af, hvor meget og hvordan DCUM bliver brugt på de enkelte institutions- og uddannelsesområder. Det skyldes, at mange af DCUM's værktøjer, materialer og ydelser henvender sig til praktikere, ikke til ledere. Med dette in mente peger evalueringen imidlertid på en række markante forskelle mellem de forskellige brugergrupper, som DCUM kan inddrage i sin fremtidige strategiske planlægning og prioritering.